

Žemberová, Viera

Literárna veda tvorby pre mladého čitateľa má sviatok : Zuzana Stanislavová a Ondrej Sliacky

Opera Slavica. 2011, vol. 21, iss. 3, pp. 48-50

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117372>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

с учетом славянских культур analyzovala prístup krakovské areálove slavistiky k integrácii slavistiky jako komplexní disciplíny, prof. Ivo Pospíšil v pojednání „Nový svět“ a pozice slavistiky a literárněvědné slavistiky/lekce z dějin české slavistiky: problémy zralé k řešení na příkladu vývoje slavistiky na poli literární vědy s pozadím v novějších dějinách českém slavistiky prezentoval nezbytný posunu pozice slavistiky nejen širší aplikací nových přístupů, ale také změnami v mezinárodním organizování slavistů, doc. Libor Pavera (Bielsko-Biala) poukázal na nutnost i úskalí procesu „odcházení od filologie“ v komplexu slavistických bádání a prof. Miloš Zelenka (České Budějovice) v historicky koncipovaném referátu se současnými přesahy *Tradice literárněvědných organizací v českém prostoru* na příkladech metodologického vývoje a metodologické tolerance či intolerance upozornil na inspirativní momenty dalšího vývoje. Účastníci byli seznámeni s rozsáhlým materiálem-referátem *Кризис славистики и возможные пути его преодоления посредством международных научных проектов (памятная записка)* prof. Petara Bunjaka (Bělehrad), který v něm využil svých rozhovorů s předsedou Asociace srbských slavistů a jedním z iniciátorů brněnského setkání a propagátora nového mezinárodního organizování slavistů prof. Bogoljuba Stankoviče (Bělehrad), jenž se opřel o svou mnohaletou zkušenost z organizování rusistických setkání o ruštině v jinოსловanském prostředí.

Na závěr porady její účastníci vypracovali materiál, který na základě dosavadních zkušeností mezinárodní slavistiky a průběhu porady doporučuje zahájit práce na založení alternativní a komplementární, nezávislé profesní mezinárodní slavistické organizace s konkrétním vědeckým programem a sítí projektů a spolupracovníků s názvem Mezinárodní asociace slavistů. Účastníci vytvořili mezinárodní přípravný výbor a pověřili přítomné české slavisty prací na tomto projektu mezinárodní metodologické a projektové spolupráce.

Ivo Pospíšil

Literárna veda tvorby pre mladého čitateľa má sviatok Zuzana Stanislavová a Ondrej Sliacky

Od deväťdesiatych rokov sa zintenzívnila spolupráca Zuzany Stanislavovej (30. 5. 1951) a Ondreja Sliackeho (30. 7. 1941) tak výrazne, že zásadným spôsobom sprevádza literárny život, literárnu vedu a autorskú tvorbu pre detských a mladých čitateľov aj divákov na Slovensku a v Čechách. Pracovné, záujmové aj kultúrne stretnutia tvorivých jednotlivcov z umeleckého a akademického prostredia spravidla potrebujú vzájomný dotykový bod alebo príležitosť a pri týchto jubillantoch sa tak stalo, ba je posilnené súzvučným osobným prístupom k odkazu, tradícii, kontextu a hodnote v rozvretom umení pre mladých ľudí.

Zuzanu Stanislavovú a Ondreja Sliackeho spája vysokoškolské učiteľstvo, tvorba pre deti a mládež, literárna veda, ktorá sa tomuto umeniu venuje, žánre kultúrnej publicistiky, autorstvo syntetických prác o tvorbe pre mladých čitateľov, ale aj rad spoločenských aktivít, ktoré približujú deťom počítačovej doby človečinu obsiahnutú v krásnom slove a ním tvorenej literárnej alebo mediálnej skutočnosti.

Napokon Ondrej Sliacky si do svojej členitej bibliografie vnáša aj správy o pôvodnej prozaickej tvorbe, rozhlasovej a televíznej autorskej tvorby, tie sa inšpirujú biblickými,

starogréckymi a folklórnymi podnetmi a nezvyčajným autorským vyrovnávaním sa s klasického fondom ľudovej slovenosti.

Veda o umení a o umeleckej literatúre pre mladých divákov a čitateľov má od polovice minulého storočia pevne zapustené koncepčné a generačné korene, ktoré sa profilovali na nitrianskej akademickej pôde, postupne sa rozvinuli do prešovského a banskobystrického výskumného zázemia.

V empirii vedeckého a užšie výskumne premysleného sledovania pohybu v literatúre pre mladých čitateľov to znamenalo profilovať žánre literárnej vedy, ktoré by formou dejín alebo monografickou výpoveďou spracovali vývinovú, metodologickú a recepčnú zložku na vyrovnávanie sa a vyprofilovanie situácie v „organizme“, ale predovšetkým v tvorivej práci umenia pre náročných mladých čitateľov a divákov. Na plnenie tohto zámeru vytvorilo sa podnetné pracovné podložie zvlášť v odborných periodiká od polovice minulého storočia, ide predovšetkým o *Zlatý máj*, neskôr o brnenské *Ladění*, bratislavskú *Bibiana*, v ktorých sa slovenské a české nazeranie na umenie, teóriu, históriu a na kritickú tvorbu pre mladých príjemcov konfrontovalo aj komparuje s procesmi v inonárodných kultúrach. Ojedinelé, preto aj pre výskum a kultúrnu prax vzácné výstupy z týchto medziliterárnych dialógov pripravila ako dialóg, do ktorého prizvala Zuzanu Stanislavovú a Annu Zelenkovú, editorka a autorka projektu Svatava Urbanová v invenčných, priečne vývinom vedených publikáciách *Šedm klíčů* (1996) a *Metamorfózy dětské literatury* (1999).

Pracovné zosúladenie Ondreja Sliackeho v role editora a Zuzany Stanislavovej vrcholí v *Slovníku slovenských spisovatelův literatury pre deti a mládež* (2005) a v nadväznosti vývinového projektu dejín literatúry, ktorý má svoju modernú genézu v Sliackeho autorskom projekte *Dejiny slovenskej literatury pre deti a mládež do roku 1945* (1990), *Dejiny slovenskej literatury pre deti a mládež do roku 1960* (2007) a v Stanislavovej edičnom koncipovaní *Dejín slovenskej literatury pre deti a mládež do roku 1989* (2010).

Metodologickým predpokladom na vznik vývinových rekonštrukcií osnovaných na prepojení autor, text, čitateľ, literárna veda, na ktorých sa obidvaja jubilanti autorsky zúčastnili, sú literárnohistorické koncepty vytvárajúce materiálový a dokumentárny predpoklad na tvorbu sceľujúcich výkladov dejín slovenskej a českej literatúry v ich osobitostiach a vo vzájomnom dialógu.

V ranom období spracoval Ondrej Sliacky bibliografické podložie genézy národnej literatúry pre deti od konca 18. storočia a zapojil ho do svojho dvojväzkového autorského dejinného konceptu. Zuzana Stanislavová literárnokritickým filtrovaním aktuálnej tvorby sa vyrovnáva s prozaickou tvorbou, regionálnou produkciou, reflexiami o genologickej a hodnotovej stratégii aktuálnej tvorby sleduje hodnotový pohyb medzi autorom, textom a čitateľom, aby spoločne participovali na doplnenom vydaní práce *Kontúry literatury pre deti a mládež v rokoch 1945–1997* (2003).

Všetranne tvorivý umelec Ondrej Sliacky, od vzniku periodika v roku 1994 šéfredaktor revue o umení pre deti a mládež *Bibiana* a invenčného časopisu, ktorý založil Jozef Čiger Hronský, *Slniečko*, ostáva svojím záberom výnimočnou osobnosťou modernej slovenskej literárnej vedy a tvorby pre začínajúcich a mladých čitateľov aj divákov. Dvojdomovosť Sliackeho sa široko roztvorila do autorskej prozaickej tvorby, literatúry faktu, prekladovej tvorby, editorskej prípravy vedeckých a odborných zborníkov o tvorbe pre mladých, do autorských adaptácií, ktoré ho spájajú s médiami. Rozhlasové a televízne žánre ho zaujali a ony mu otvorili cestu od polovice sedemdesiatych rokov zvukom

i obrazom medzi mladých poslucháčov a divákov. Autorsky Sliacky ponúkol na počet aj divácky ohlas neprehraditeľné tituly žánrovo prináležiace k televíznej hre, televíznej adaptácii, televíznej bábkovej hre, i tie, ktoré sa radia medzi rozhlasové hry a rozhlasové adaptácie.

Výnimočný záujem si Ondrej Sliacky od svojich čitateľov vyslúžil kultivovaným, výtvarne ojedinele výrazným spracovaním *Bible pre deti a mládež*, po prvý raz ide o *Čítanie zo Starého zákona*, po druhý raz sa sústredil na *Čítanie z Nového zákona* (1996, 1998), a to tak, že sa vracia ku knihe kníh ako k epicentru vzdelania, humanity a mravnosti, ktorými prechádzalo ľudstvo i jendnotlivci na dlhých cestách vzťahujúcej sa ľudskej civilizácie.

Všestranne uznanie sa dostáva Ondrejovi Sliackemu za tvorivý, poetologicky prenikavý, esteticky kultivovaný a noeticky tendenčný prístup k rozprávke ako kultúrnemu dedičstvu, ktoré prešlo zberateľským, systemizujúcim a interpretačným výskumom Franka Wollmana a Jiřího Polívku a etnografickým štúdiom ich žiakov v minulom storočí. Predminulé storočie zanechalo po sebe, obrazne, početné záznamy rozprávání v súboroch po bratoch Reusovcoch, Jánovi Francisi-Rimavskom, po Pavlovi Dobšinskom či Samovi Czambelovi. V skutočnosti a európskej kultúrnej tradícii ide o tie súbory, za mnohé iné, ktoré sa dostali do povedomia slovenskej kultúrnej spoločnosti vďaka sile kultúrnej pamäti a systému vzdelávacích inštitúcií. Od deväťdesiatych rokov, keď sa aj umenie prevrstvuje vo svojej estetike a poetike, sa na túto univerzálnu klenotnicu hľadí v umeniach ako na zdroj inovovaných a inšpiratívnych tém, situácií, subjektov, konfliktov, ale aj ako na osvedčené kultúrne pozadie pre cibrenie estetiky a morálky súčasníka. Toho jednostranne ovládli komunikačné technológie a nadľahčený postoj k podstatám vážne zamýšľaného života v spoločnosti. A tak sa k čitateľovi dostávajú všestranne vycibrené autorské prerozprávania Ondreja Sliackeho v najnovších knižných, výtvarne a dizajnovovo výrazných súboroch *Panička v líščej koži* (2004), *Slovenské obrázkové povesti* (komiksovo oživené príbehy z regionálnych balád, povestí, rozprávání a udalostí, porekadlá, gnómy, ilustroval Martin Kellenberger 2005), *Braček jelenček* (podloží sú Dobšinského rozprávky, bez vročenia a Hovoriaci vtáčik (inšpirované Czambelovými rozprávkami, 2008).

Čas plynie, uberá zo síl človeka, z čoho zoberie, to nahrádza a ponecháva ako silu v tvorivom duhu a v talente jednotlivca na úžitok jeho súčasníkom i budúcim generáciám.

A to jubilujúca Zuzana Stanislavová a jubilant Ondrej Sliacky svojimi profesijným i umeleckými činnosťami všestranne odobrujú a potvrdzujú. A tak nech sa im v tom darí aj po dni a roky budúce.

Viera Žemberová

Česko-slovenská konference ve znamení postmoderny

Centrum filologicko-areálových studií při Ústavu slavistiky Masarykovy univerzity v součinnosti s Literárním informačním centrem v Bratislavě a Českou asociací slavistů uspořádalo 29. listopadu 2011 v Brně jednodenní workshop (XV. brněnskou česko-slovenskou konferenci) na téma **Postmodernismus: smysl, funkce a výklad (jazyk – literatura – kultura – politika)**.

Bylo atraktivní již tím, že pozvání přijali skuteční, hlavně slovenští koryfejeové literární vědy, kteří se problematikou postmoderny speciálně zabývají.